

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Φύλλα λόγου, τέχνης και πολιτιστικής καλλιέργειας

Ιδρυτής: ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ● Διευθυντής: ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΤΑΦΥΛΑΣ

Άγνωστη Ομάδα Σικελιανού - Καζαντζάκη
κ.λπ. (1945) για την καταξίωση της Εθνικής
Αντίστασης και αποτροπή του Εμφυλίου:
**«Πήραμε επάνω μας την πρωτοβουλία [...] για
το αντιστασιακό Τιτανικό εθνικό τρόπαιο...».**

Η συγκλονιστική πρώτη Διακήρυξη.

Ποίηση εξορίας: Βάρναλης, Ρίτσος, Λουντέμης,
Στέφ. Τηλικίδης, Πατρίκιος Αναγνωστάκης,
Βρεττάκος, Γεράνης, Λειβαδίτης, Μηχιώτης
(αποσπάσματα).

Επιστολές Καζαντζάκη για την Αίγινα ● Πα-
ρουσίαση βιβλίων, Ανθολογία Ποίησης, οι Λο-
γοτέχνες μας, Δοκίμια, Κριτική, Εικαστικά
κ.λπ.

165

Χρόνος Ίδρυσης: 1936. Περίοδος Γ'. Χρόνος 17ος

Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2005

ΜΙΑ ΗΡΩΙΔΑ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΩΝ ΧΡΟΝΩΝ (Η πρώτη ελληνίδα αλεξιπτωτίστρια)

Γράφει: η Μαρία Βεργέτη, Λέκτορας κοινωνιολογίας
του Δημοκρίτειου Παν/μίου Θράκης

Χρήστου Σ. Φωτόπουλου: «Σόνια - Σοφία Στεφανίδου: Η πρώτη Ελληνίδα Αλεξιπτωτίστρια», Θεσ/νίκη, έκδ. Αδελφών Κυριακίδη, 2004, σελ. 76.

Το βιβλίο του αντιστρατήγου ε.α. Χρήστου Σ. Φωτόπουλου, Επιτίμου Γενικού Επιθεωρητή Στρατού, με τίτλο «Σόνια - Σοφία Στεφανίδου: Η πρώτη Ελληνίδα Αλεξιπτωτίστρια», εκδόθηκε το 2004, σε μια καλαίσθητη έκδοση 76 σελίδων, από τον εκδοτικό Οίκο των Αδελφών Κυριακίδη. Ο συγγραφέας μας παρέχει τη χαρά της ενημέρωσης για τη ζωή και το έργο μια πρωτοπόρου γυναίκας, της Σόνιας - Σοφίας Στεφανίδου.

Ο αντιστράτηγος Χρήστος Σ. Φωτόπουλος δε γνώριζε τη Σόνια - Σοφία Στεφανίδου. Κατά τη διάρκεια κάποιας έρευνας βρήκε τις εγκύκλιες διαταγές του έτους 1945, με τις οποίες της απονέμονταν στρατιωτικά πολεμικά μετάλλια και εντυπωσιάστηκε από το χαρακτήρα και τη δράση της. Ως καταδρομέας και αλεξιπτωτιστής ο ίδιος θεώρησε χρέος τιμής να ασχοληθεί με την αναζήτηση και την ανεύρεση περισσότερων στοιχείων σχετικών με τη δράση της πρώτης και μοναδικής Ελληνίδας αλεξιπτωτίστριας του δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν η συγγραφή της βιογραφίας της, η οποία δημοσιεύτηκε στο τεύχος Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου 2000 του περιοδικού «Στρατιωτική Επιθεώρηση».

Η Σόνια - Σοφία Στεφανίδου γεννήθηκε στην Οδησό της Ουκρανίας το 1907. Ήταν η πρωτότοκη κόρη του Φιλοποίμενος και της Αικατερίνης Στεφανίδου. Ο πατέρας της γεννήθηκε στην Τραπεζούντα το 1873. Η μητέρα της ήταν κόρη του εθνικού ευεργέτη από την Οδησό, Βλαδίμηρου Παρασκευά. Οι γονείς της απέκτησαν άλλα τρία παιδιά, ένα κορίτσι και δύο αγόρια. Το 1912 η οικογένεια εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα, στην Ήπειρο, γιατί ο πατέρας της αποφάσισε να λάβει μέρος ως εθελοντής γιατρός στους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13. Η Σόνια ακολούθησε την πορεία της οικογένειάς της μέχρι το 1923. Για σημαντικό διάστημα της παιδικής ζωής της έζησε στην Κωνσταντινούπολη. Το 1923 η οικογένειά της εγκαταστάθηκε οριστικά στο Ηράκλειο Κρήτης. Μέχρι τότε η Σόνια Στεφανίδου δεν είχε φοιτήσει ποτέ σε σχολείο. Μαζί με την αδελφή της διδάχτηκαν «κατ' οίκον» όλα τα μαθήματα της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γαλλικά και γερμανικά. Η Σόνια έδωσε εξετάσεις και πήρε απολυτήριο αντίστοιχο με του σημερινού Λυκείου από το Γυμνάσιο Ηρακλείου. Το 1924 οι γονείς της την έστειλαν για ένα χρόνο στη Γαλλία για να τελειοποιήσει τις σπουδές της στη γαλλική γλώσσα. Μετά από ένα σύντομο, ατυχή γάμο έφυγε από το Ηράκλειο της Κρήτης το 1927 και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα.

Από το 1927 μέχρι το 1940 διετέλεσε υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Λίγες μέρες πριν από την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου στις 28 Οκτωβρίου 1940, η Σόνια Στεφανίδου έλαβε το δίπλωμά της από το «Σχολείον Νοσοκόμων Παθητικής Αεραιμνίας», το οποίο λειτουργούσε υπό την εποπτεία της «Ανωτέρας Διοικήσεως Αντιαεροπορικής Αμύνης της Χώρας». Η μεγάλη της επιθυμία να υπηρετήσει την πατρίδα της την ώθησε να καταταγεί στη Στρατιωτική Υπηρεσία και να εκπαιδευτεί ως εθελόντρια αδελφή νοσοκόμος. Το Μάρτιο του 1941 ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός της την κατέταξε στα «Στελέχη των Εθελοντών Βοηθών». Το ίδιο μήνα τοποθετήθηκε σε στρατιωτικό νοσοκομείο των Ιωαννίνων. Η περιοχή δέχτηκε σφοδρούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Η Σόνια έδειξε ασυνήθιστη τόλμη και αυταπάρηση στην προσπάθειά της να βοηθήσει τα πολυάριθμα θύματα. Στις 20 Απριλίου 1941 υπεγράφη το πρωτόκολλο συνθηκολόγησης μεταξύ Γερμανίας και Ελλάδας. Άρχισε η εκκένωση και μεταφορά των τραυματιών από τα στρατιωτικά νοσοκομεία. Η Σόνια Στεφανίδου έφυγε από τα Ιωάννινα ως συνοδός ενός γεμάτου με τραυματίες νοσοκομειακού αυτοκινήτου. Έφτασε στην Αθήνα λίγο πριν από την είσοδο των γερμανικών στρατευμάτων στην πρωτεύουσα.

Στο ημερολόγιό της αναφέρει: «Η θέα του αγκυλωτού σταυρού επάνω στην Ακρόπολη θανατώνει την ψυχή μου». Αποφάσισε να διαφύγει στη Μέση Ανατολή (Παλαιστίνη και Αίγυπτο) για να υπηρετήσει την πατρίδα της. Εκεί κατεβάλλοντο προσπάθειες συγκρότησης ελεύθερου ελληνικού στρατού. Από τις 23 Μαΐου 1941 είχε καταφύγει στην περιοχή ο τότε βασιλιάς Γεώργιος Β', η κυβέρνηση της Ελλάδας υπό τον Εμφανουήλ Τσουδερό, πολλοί Έλληνες από την κατεχόμενη Ελλάδα και ομογενείς από το εξωτερικό. Από την Ελλάδα η διαφυγή γινόταν κυρίως μέσω της Τουρκίας, η οποία παρέμεινε ουδέτερη σ' όλη τη διάρκεια του

δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939-1945). Η Σόνια Στεφανίδου κατόρθωσε να συνδεθεί με μια μυστική υπηρεσία που φυγάδευε Έλληνες στη Μέση Ανατολή. Η πρώτη προσπάθεια διαφυγής απέτυχε. Η δεύτερη προσπάθεια έγινε το Νοέμβριο του 1941. Μέσω Τήνου έφτασε στη Σάμο. Μαζί με άλλους 32 πατριώτες κατόρθωσε να επιβιβαστεί σε μια βάρκα που τους αποβίβασε κοντά στο λιμάνι της τουρκικής κωμόπολης Κουσάντασι. Εκεί έτυχαν καλής υποδοχής και περιποίησης από την αρμόδια Επιτροπή Υποδοχής Προσφύγων (φυγάδων). Στην τουρκική κωμόπολη παρέμειναν για λίγο καιρό, προκειμένου να συμπληρωθεί ο αριθμός και από άλλους πατριώτες. Μετά τους επιβίβασαν σ' ένα πλοίο και τους έστειλαν στην Κύπρο. Στο τέλος Ιανουαρίου 1942 μεταφέρθηκαν από την Κύπρο στην τότε Παλαιστίνη. Στις αρχές Φεβρουαρίου του 1942 αποβιβάστηκαν στο λιμάνι της Χάιφας.

Το Μάρτιο του 1942 ο Γενικός Πρόξενος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού ενημέρωσε εγγράφως τη Σόνια - Σοφία Στεφανίδου ότι το 1ο Γραφείο του Βασιλικού Ελληνικού Στρατού Μέσης Ανατολής θα την κατέτασσε μελλοντικά, μαζί με δύο άλλες ελληνίδες εθελόντριες, στο υπό ίδρυση ελληνικό στρατιωτικό νοσοκομείο ως αδελφή νοσοκόμο.

Τον Ιούνιο του 1942 με την έναρξη της λειτουργίας του πρώτου στρατιωτικού νοσοκομείου στην Αλεξάνδρεια, η Σόνια Στεφανίδου ανέλαβε εκεί υπηρεσία. Η προέλαση προς την Αίγυπτο των δυνάμεων του Γερμανού στρατηγού Έρβιν Ρόμμελ κατέστησε επιτακτική την απομάκρυνση αριθμού ασθενών και τραυματιών από το στρατιωτικό νοσοκομείο της Αλεξάνδρειας και τη μεταφορά τους στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Χεντέρας. Η αδελφή Σόνια Στεφανίδου έφυγε για τη Χεντέρα ως συνοδός. Εκεί τον Ιούλιο του 1942 ανέλαβε υπηρεσία στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Χεντέρας ως προϊσταμένη αδελφή του χειρουργικού τμήματος του Νοσοκομείου. Τον Απρίλιο του 1943 πήγε στο Κάιρο και ζήτησε από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Κυβέρνησης Εμμανουήλ Τσουδερό να καταταγεί σε κάποια μονάδα καταδρομών. Η μέχρι τότε προσφορά της, αλλά κυρίως η μεγάλη πίστη της για τον αγώνα έπεισαν τον Πρωθυπουργό να συγκατατεθεί στην παράτολη αίτησή της. Με τη μεσολάβηση του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών, η Σόνια Στεφανίδου παρονοιάστηκε στις αρχές Μαΐου στη Βρετανική Μυστική Υπηρεσία Intelligence Service Liaison Division (Τμήμα Συνδέσμου Υπηρεσίας Πληροφοριών) που είχε την έδρα της στο Κάιρο. Με μέριμνα αυτής της Υπηρεσίας πήγε σε κέντρο εκπαίδευσης που λειτουργούσε στο όρος Καρμάλ, κοντά στη Χάιφα της Παλαιστίνης. Εκεί εκπαιδεύτηκε στη συλλογή, αναφορά και ασφάλεια πληροφοριών, στη χρήση κωδικών και στην κρυπτογράφηση σημάτων για διαβίβαση με ασύρματο. Στη συνέχεια εκπαιδεύτηκε ως αλεξιπτωτιστρια από τη Βρετανική Πολεμική Αεροπορία (R.A.F.) σε στρατόπεδο κοντά στη Ναζαρέτ. Έτσι απέκτησε το προνόμιο να είναι η πρώτη και μοναδική Ελληνίδα αλεξιπτωτιστρια σε όλη τη διάρκεια του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου (1939-1945).

Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής της, η Σόνια Στεφανίδου επέστρεψε στο Κάιρο και διατέθηκε για υπηρεσία στο Ελληνικό Υπουργείο των Εξωτερικών. Λίγες μέρες αργότερα η Μυστική Υπηρεσία I.S.L.D. την περιέλαβε σε ειδική αποστολή. Η αποστολή προέβλεπε τη μυστική ρίψη με αλεξίπτωτο κάπου στη Δυτική Μακεδονία μιας ολιγομελούς συμμαχικής ομάδας τριών έως τεσσάρων ατόμων, με σταθμό ασυρμάτου για συλλογή και αναφορά πληροφοριών σε βάρος των εχθρικών δυνάμεων κατοχής. Με αρχηγό έναν Άγγλο λοχαγό, η ομάδα αυτή θα συνεργαζόταν με τις ελληνικές οργανώσεις της εθνικής αντίστασης στις πόλεις και στην ύπαιθρο. Η Σόνια Στεφανίδου, λόγω των ξένων γλωσσών που μιλούσε, στις οποίες συμπεριλαμβανόταν και η γερμανική, θα ήταν το μόνο όργανο συλλογής των αναγκαίων πληροφοριών, τις οποίες θα έστελενε στη συνέχεια ο Έλληνας ασυρματιστής της ομάδας στη Μέση Ανατολή με τον ασύρματό του. Η κατασκοπευτική ομάδα έφυγε για τη Ντέρνα της Λιβύης, από το αεροδρόμιο της οποίας θα άρχιζε η πτήση για τη Βόρεια Ελλάδα. Την 7η Ιουλίου 1943 ένα μεταγωγικό πολεμικό αεροπλάνο της R.A.F. απογειώθηκε από το αεροδρόμιο με προορισμό την Ελλάδα. Οι αλεξιπτωτιστές έπεσαν κοντά στη Φλώρινα. Κατέληξαν στο κρησφύγετο μιας αντάρτικης ομάδας, στη οποία υπήρχαν και Άγγλοι σύνδεσμοι. Μετά από τη συνάντηση εκείνη άρχισε η εκτέλεση της αποστολής. Η ομάδα ακολουθώντας ορεινά κυρίως δρομολόγια επί της οροσειράς της Πίνδου με κατεύθυνση από τα ανατολικά προς τα δυτικά, άλλαζε θέσεις τις νύκτες και τις μέρες κρυβόταν σε ασφαλείς χώρους κάλυψης. Η Σόνια Στεφανίδου μεταφιεσμένη, άλλοτε ως απλή χωρική, άλλοτε ως καθαρίστρια και άλλοτε ως ζητιάνια, κατέβαινε από τα γύρω υψώματα στους κατοικημένους τόπους και προσπαθούσε με άμεσο κίνδυνο της ζωής της, να συλλέξει πληροφορίες. Η ομάδα συγκέντρωνε στρατιωτικές πληροφορίες για τα στρατεύματα κατοχής, τις οποίες κρυπτογραφούσε με κώδικα και τις διαβίβαζε κάθε μέρα στη Μέση Ανατολή. Το πρωί της επόμενης μέρας έπαιρνε οδηγίες και εντολές. Η ομάδα συνελήφθη, καταδικάστηκε σε θάνατο και διέφυγε. Όμως, χωρίς ασύρματο και χρήματα, αναγκάστηκε να χωριστεί. Η Σόνια Στεφανίδου κινήθηκε προς το νότο και έφτασε στο Θεσσαλικό κάμπο, στην περιοχή της Καλαμιτάκας, όπου λειτουργούσε Στρατηγείο ανταρτών

με Άγγλους συνδέσμους. Εκεί υπήρχει ένα μικρός διάδρομος προσγείωσης αεροσκαφών. Ακολουθώντας την εντολή για μετατροπή του διαδρόμου σε πρόχειρο αεροδρόμιο, ώστε να μπορούν τα μεταγωγικά αεροπλάνα να προσγειώνονται και ν' απογειώνονται με σχετική ασφάλεια, η Σόνια Στεφανίδου συγκέντρωσε γυναίκες από τα γύρω χωριά και σε λίγο χρόνο ετοίμασε ένα πρόχειρο αεροδρόμιο 2.000Χ600 μέτρων. Απ' αυτό το πρόχειρο αεροδρόμιο έφυγε και η ίδια μ' ένα αγγλικό μεταγωγικό αεροπλάνο το Δεκέμβριο του 1943. Το αεροπλάνο προσγειώθηκε στη Βεγγάζη (Λιβύη). Η Σόνια Στεφανίδου κατετάγη το Φεβρουάριο του 1944 στο Έθελοντικό Στρατιωτικό Σώμα Ελληνίδων με βαθμό αντίστοιχο μ' αυτόν του ανθυπολοχαγού. Συνέχισε να υπηρετεί στο Υπουργείο Εξωτερικών και στο Γραφείο του Πρωθυπουργού σ' όλο το διάστημα της παραμονής της Ελληνικής Κυβέρνησης στη Μέση Ανατολή.

Στο 1944 η Ελλάδα απελευθερώθηκε και η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου επέστρεψε στην Ελλάδα. Στην πατρίδα της η Σόνια Στεφανίδου δέχτηκε τιμές ασυνήθιστες για μια γυναίκα. Στις 25 Μαρτίου τιμήθηκε με το Χρυσούν Αριστείον Ανδρείας «Διότι αποσταλείσα εκ Μέσης Ανατολής εις Ελλάδα και ριφθείσα δι' αλεξιπτώτου εις τινα περιοχήν της Βορ. Μακεδονίας, εχρησιμοποίηθ υπό Αγγλικών υπηρεσιών αποτελεσματικώς διά συλλογήν πληροφοριών περί του εχθρού και διά κατασκοπείαν, διακινδυνεύουσα πολλάκις την ζωήν της.». Η Σόνια Στεφανίδου παρέμεινε για αρκετό καιρό μετά την απελευθέρωση στο επίκεντρο της επικαιρότητας. Έλαβε και άλλες πολλές τιμητικές διακρίσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν Στρατιωτικά Αναμνηστικά Μετάλλια, Εκκλησιαστικά Παράσημα, Πτέρυγες Αλεξιπτωτιστού, Μετάλλια Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, Μετάλλιο της «Φανέλλας του Στρατιώτου» και άλλες διακρίσεις. Στη συνέχεια της επαγγελματικής της δραστηριότητας υπηρέτησε στο Υπουργείο Εξωτερικών και μετά στο Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας, απ' όπου συνταξιοδοτήθηκε τη 31η Δεκεμβρίου 1967. Απεβίωσε τον Αύγουστο του 1990. Η αγάπη για τη πατρίδα της τη χαρακτήριζε μέχρι την τελευταία μέρα της ζωής της. Τον Ιούνιο του 1975 έγραψε: «(...) Να ταφώ με την στρατιωτική στολή μου χακί και τα διάσημα των παρασήμων (...). Η ταφή μου να είναι πολύ απλή (...). Με Δημόσια Διαθήκη που υπέγραψε τον Ιούνιο του 1986, άφησε στο μοναδικό περιουσιακό της στοιχείο, ένα μικρό διαμέρισμα στο Ίδρυμα «Στέγη Υγειονομικών».

Το έργο του Χρήστου Χ. Φωτοπούλου είναι ένα βιβλίο για ευρύ κοινό. Σε μια εποχή ρευστών αξιών και προτύπων, μας παρουσιάζει μια γυναίκα πρότυπο για όλες τις εποχές. Η Σόνια - Σοφία Στεφανίδου ήταν μια γυναίκα δυναμική και πρωτοπόρος με υψηλά ιδανικά και οράματα. Αδιαφόρησε για τις κοινωνικές πεποιθήσεις της εποχής της, που τοποθετούσαν τη γυναίκα στα μετόπισθεν. Πέρασε από ειδική εκπαίδευση, μετείχε σε επικίνδυνες αποστολές και είχε την τιμή να της δοθεί το Χρυσούν Αριστείον Ανδρείας, ανώτατο πολεμικό μετάλλιο, το οποίο σπανιότατα απενέμετο σε γυναίκες για ηρωικές πράξεις στο πεδίο της μάχης.

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΣ ΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ

Του Γιάννη Ανδρικόπουλου

Η Φραντζέσκα Νίκα που έζησε στα 18 της χρόνια την οδύνη και το σπαραγμό του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος, από το 1978 έγραψε το χρονικό - μαρτυρία: «Καλάβρυτα 1943» και από τότε μέχρι σήμερα έχει γνωρίσει αλλεπάλληλες εκδόσεις και μεταφράσεις.

Η αυτοδίδαχτη συγγραφέας προχώρησε στην καταγραφή του χρονικού της και την έκδοση σε βιβλίο, ύστερα από προτροπή των φίλων της Βασίλη Γιώτα, Έλλη Αλεξίου και Βούλας Δαμιανάκου, όταν φιλοξένησε και τους τρεις, το 1976, στα Καλάβρυτα.

Το βιβλίο τ' αφιερώνει με ταπεινοσύνη στις γυναίκες των Καλαβρύτων «σε κείνες που μπορούσαν να είχαν πεθάνει μια φορά και πέθαναν χίλιες τριακόσιες. Σε κείνες που η μοίρα τους έταξε, όχι να κλάψουν νεκρούς, αλλά να σκάψουν τάφους και να ζήσουν την ιστορία έτσι, που δεν είναι μπορετό να γραφτεί ποτέ...».

Η μαρτυρία της Φραντζέσκας Νίκα είναι συγκλονιστική, γιατί είναι λιτή, αληθινή, γραμμένη με ψυχική δύναμη και ηγαίο σπαραγμό, μ' ολοζώντανες εικόνες και θύμησες. Η νύχτα του σπαραγμού του θρήνου και των αυτοσχέδιων μοιρολογιών και οι λεπτομέρειες του πρόχειρου, ομαδικού ενταφιασμού των νεκρών καθώς τους κατέβαζαν σέρνοντας από το λόφο του Καπή, θυμίζουν αρχαία τραγαδία.

« ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ »

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

Κωδικός Αριθμός 2160

Διμηνιαίο Περιοδικό
Χρόνος ίδρυσης 1936
Α' περίοδος 1936-1941
(τεύχη 1-74)

Β' περίοδος 1952 -1954
(τεύχη 1-24)

Γ' περίοδος 1988 -

Χορηγία Ιδρύματος Κώστα και
Ελένης Ουράνη
(της Ακαδημίας Αθηνών)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Χατζοπούλου 49, 176-71
Καλλιθέα – Τηλ. 95.88.333
Διευθυντής Σύνταξης:

Μιχ. Σταφυλάς

Χατζοπούλου 49 - Καλλιθέα

Υπεύθυνη ύλης:

Θέμις Σταφυλά

Νομικός Σύμβουλος

Αγγέλα Ν. Κακαουνάκη

Αρχισυντάκτρια:

Ανδρ. Σ. Τσούρας

Γενική Επιμέλεια:

Μαντώ Κατσουλό

Χρυσ. Πατούλας

Αναπλ. Διευθυντής Σύνταξης

Γιώργος Πολ. Παπαδάκης

Κρατερού 35, 15771 Ζωγράφου

τηλ.210 77.81.942

Μουσικά θέματα

Ιωσήφ Μπενάκης

Εικαστικά θέματα

Ντίνος Τουλούπας

Δημόσιες Σχέσεις:

Νίκος Πηγαδιώτης

Υπεύθυνος Τυπογραφείου:

Δ. Γκαντήραγας

Γερανίου 7, Αθήνα

Ιδιοκτησία:

Στέφανος Βασιλόπουλος

Ιπποκράτους 6 – Αθήνα

Τηλέφ. 36.38.343

Α.Φ.Μ. 005888292 Δ' Αθηνών

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ετήσια δρχ.	ευρώ	20
Εξωτερικού	δολ. ΗΠΑ	70
Κύπρου	λίρες	20
Ν.Π.Ι.Δ. - Ν.Π.Δ.Δ.	ευρώ	30
Τιμή τεύχους 8 ευρώ		

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αηδόνη - Καρακώστα Α. 724, Αλεξανδράκη Η-Χ. 722, Αντωνόπουλος Α. 728, Αμανατίδης Δ. 734, Αναστασάκος Σ. 746, Αντωνάκου - Αντωνίου Ε. 750, Ανθήλης Τ. 776, Ανδρικόπουλος Γ. 786, **Βλάχος** Γ. 782, Βεργέτη Μ. 784, Βαζιντάρης Α. 791, **Δάγλαρης** Στ. 744, Δρόλαπας Τ. (Θ.) 761, Δεράου Αμ. 764, Δέφνερ - Καφή Κ. 765, Δεράου Π. 787, **Ευαγγέλου** Ι. 696, **Ζαχαρή** - Ματσούκα Ι. 796, Ζαμπογιάννης Θ. 776, **Κατσαμπάνη** Γ. 783, Κωσιτίδης Δ. 699, 746, Κογγίδου Αλκ. 701, Κωνσταντινίδου Ν. 713, Κανελλόπουλος Δ. 717, Καναβάκη - Πλευράκη Δ. 733, Κοϊνη - Γαρδικιώτη Κ. 745, Καρούσου Δ., 747, Κοϊνης Θ. 748, Κουβέλης Μπ. 749, Κασιρέλος Π. 754, Καρύτσας Γ. 762, Κουτσοπούλου Ε. 767, **Λαδάς** Ν. 777, Λαγκαδινός Ν. 742, Λιάσκος Ηλ. 730, **Μίχου** Εύη 705, Μπούνη Τ. 709, Μπίνας Ν. 719, Μέλλιου Τ-Σ 741, Μοσχονάς Αλ. 760, Μπομπότη Θ. 762, Μανδαλίδου Β. 763, Μεταξάς Π. 775, Μοσχονά Η. 790, **Νατσούλη** Ε. 751, Ντζιούνη Γ. 712, **Ξύδη** Α. 766, **Οικονομίδης** Γ. 706, **Παλλάντιος** Μ. 692, Παπαδάκης Γ. 711, Παγώνης Α 732, Ποντίδης Ν. 739, Πασιωτής Γ. 747, Πολίτης Θ. 747, Πολιουδάκης Μ., 749, Παραλογίτης 757, Πετρόπουλος Α. 758, Παπακωνστατίνου Δ. 761, Πέτσα - Κροκίδη Ν. 770, Παπασημακόπουλος Ν. 787, Περιφεράκη Μ. 790, Παπαντωνοπούλου Ε. 791, **Σπυρέλη** Χ. 725, Σταφυλάς Μιχ. 697, 743, Στάλιος Ζ. 729, Σταφυλά Θ. 735, 782, Σιδερίδου Στ. 745, Σταυρόπουλος Κ. (Γ) 748, Σφαλαγκάκου Π. 762, Συνοδινός Μ. 783, **Τουλούπας** Ντ. 703, Τσούτης Γ. 714, Τριανταφύλλου Α. 788, **Υδραίος** Π. 744, **Χατζηγιάννης** Ν. 731, Χριστόπουλος Χ. 757, Χωλίδου Αγγ. 783.

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥΣ (ΔΙΝΑ)

Αλεξανδράκη Α.-Χ. 7, Αποστολόπουλος Α 10, Αργυρόπουλος Π. 5, Ανδρικόπουλος Γ. 13, Αδάμου Δ. 16 **Βενετσάνου** - Πέτρου Μ 7, Βλαχάκη Ν. 9, Βαλαβάνης Κ. 11, Βογαζιανός Ε. 12, **Γιαννακόπουλος** Γ. 10, Γιακανίκη Ε. 13, Γιαμπουράνη Γ. 14, Γυφτάκης Σ. 14, Γαβριηλίδης Σ. 15, **Ευαγγέλου** Ι. 5, **Ζωγραφοπούλου** Αρχ. 12, **Ιακωβίδης** Μ. 14, **Κουλούρης** Γ 7, Κότσαπα Κ. 7, Κασιμάτης Γ. 8, Κατράκης Π. 12, Καρέλα Μ. 13, Καρούσου Δ. 16, Κωταντάλας Δ. 16, **Λαζάρου** Ε. 15, **Μπατσαϊνής** Ν. 8, Μπαζιάνας Ν. 8, Μοσχονά Αλ. 8, Μήλας Σπ. 9, Μαργαρίτης Α. 9, Μωραϊτής Γ. 12, Μπαλαφούτης Γ. 13, **Νικορέτζος** Δ. 14, **Πασιωτής** Γ. 10, Παπαδημητρίου Κ. (Κ.) 10, Παπαθανασίου Γ (Χ) 11, Παπαστράτου Δ. 14, **Σαβίνα** Ζ 9, Στυλιανού Π. 11, Στεφάνου Π. 15, Συνοδινός Μ. 15, **Τσακίρογλου** Β. 5, Τζαβάρα Ε. 8, Τσιώλας Κ. 13, Ταγκαλάκη Ε. 15, Τριανταφύλλου Γ (Γ) 15, Τρουπής Θ., 5, 13, **Φασιλή** Γ. 11, **Χατζηλουκάς** Κ. 15, Χριστοπούλου Ι. 14.

ΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΜΑΣ

Αργυρόπουλος Π. 10, Ανακρέων Ρόδιος 14, **Βαρδακούλας** Γ. 9, **Γαβριηλίδης** Σ. 9, Γρίβας Στ. 14, **Διδασκάλου** Ιφ. 13, **Θεοφάνους** Κ. 5, **Καρασαββίδου** Ε. 8, Κωνσταντίνου Σ-Ρ 5, Καντάς Κ. 8, Κατούρης Σπ. 14, Κοντάκη Δ. 15, **Λιάκος** Κ. 8, **Μπρουκούμης** Δ. 7, Μπαζιάνας Ν. 7, Μπισκοκίνης Γ. 11, Μπουτζβας Ν. 16, (Η συνέχεια στη Σελ. 3 εξωφύλλου)